

Guerra Civil a Catalunya

testimonis i vivències



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Departament de Relacions Institucionals
i Participació
Programa per al Memorial democràtic

AINC
Arxiu Nacional de Catalunya

25
anys

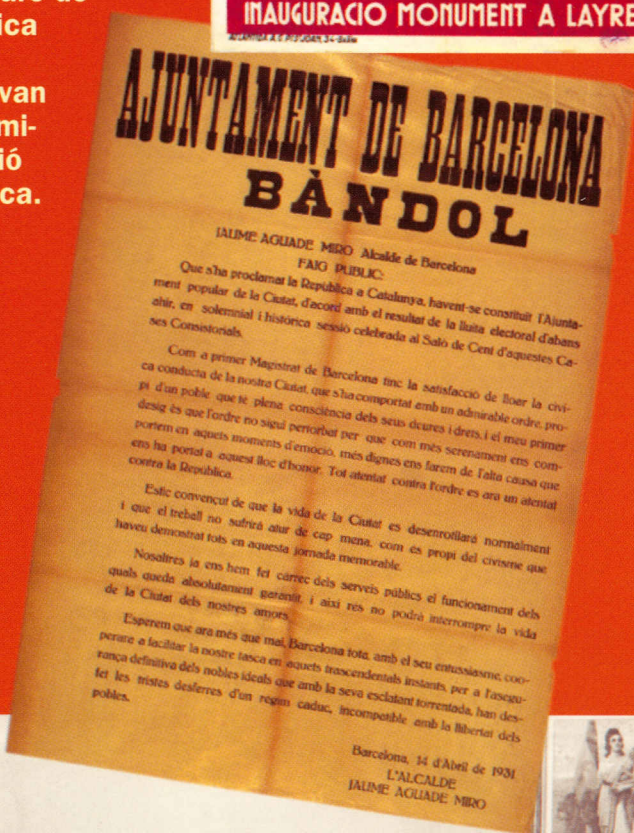
Presentació

L'exposició *Guerra Civil a Catalunya; testimonis i vivències*, fa un recorregut pels principals esdeveniments del període, emfasitzant les visions personals que la documentació reflecteix. Posa de relleu les diverses formes d'expressió vivencial, des dels documents textuais –amb especial atenció als dietaris i al gènere epistolar–, passant per la força de l'audiovisual, de la imatge fotogràfica o del cartell, o bé, recorrent a diferents maneres de manifestació plàstica, com ara el dibuix, la pintura i el gravat. La mostra s'ha estructurat en cinc àmbits expositius i una cloenda. El primer, il·lustra la proclamació de l'Estat Català el 14 d'abril de 1931, la seva curta vigència i la reconversió posterior en Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya. Repassa l'elaboració i aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932. Després, com les convulsions de la política catalana porten als Fets del 6 d'octubre de 1934 i més tard, a la victòria del Front d'Esquerres de Catalunya en les eleccions del 16 de febrer de 1936. L'àmbit dedicat a l'aixecament militar del 19 de juliol de 1936 a Barcelona, es presenta des d'un punt de vista institucional a través de l'actuació del Cos de Seguretat i Assalt, que va ser clau en la repressió del moviment; però al mateix temps s'observa també a través del prisma d'un ampli repertori de protagonistes de diferents tendències polítiques. Mostra les immediates repercussions de l'esclat de la guerra, amb la mobilització de les primeres columnes de milicians cap al front d'Aragó i la persecució de la gent d'ordre. L'espai que analitza les institucions públiques i les seves polítiques en temps de guerra, il·lustra les relacions entre els governs de la Generalitat i els de la República espanyola; la divisió interna entre les forces que donaren suport a la Generalitat, traduïda en l'esclat a Barcelona dels Fets de Maig de 1937; les confiscacions, les actuacions dels tribunals revolucionaris i les col·lectivitzacions. L'àmbit *Vida quotidiana en un país en guerra i revolució* constitueix un apropament a la vida en la reraguarda. Posa de relleu els problemes relatius a garantir els mínims per a la subsistència i il·lustra les dures conseqüències dels bombardejos. Ens presenta els esforços que es fan en el camp de l'assistència social (–es remarca la labor duta a terme en l'acolliment a milers de desplaçats–), i en el manteniment d'una vida cultural i educativa el més normalitzada possible. En l'espai dedicat pròpiament al conflicte militar es dona gran protagonisme al testimoni dels soldats que, a través de les seves cartes des del front, intenta relatar les condicions físiques i morals que els acompanyaren en la seva vida i, sovint, en la seva mort. Un espai final de cloenda, presenta la doble condició de l'any 1939: com a temps de derrota i exili per a uns, i de victòria i retorn per a d'altres; la victòria dels constructors, al nostre país, de la negra i llarga nit del franquisme.



1. La Segona República

La Segona República va representar el període de llibertats més important de la història contemporània de Catalunya. L'assoliment de l'Estatut d'Autonomia, la igualtat política de les dones, l'expansió de la cultura catalana, la febre en la construcció escolar, són fites que no s'havien assolit mai fins aleshores. Els conflictes socials, però, en el marc de crisi econòmica que patia el capitalisme, van acabar determinant l'evolució de la República.



2. El 19 de juliol

L'aixecament militar contra la República, que s'havia iniciat entre l'exèrcit d'Àfrica el dia 17 de juliol de 1936, va tenir lloc a Catalunya el diumenge dia 19.

A Barcelona, a Lleida, a Girona, a Mataró, a la majoria de les guarnicions militars catalanes, hi havia militars compromesos amb la revolta.

La seva derrota a Barcelona va propiciar la rendició dels militars de la resta de Catalunya.



GRÀFIC DEL MOVIMENT FACCIÓS A BARCELONA



19 DE JULIOL DEL 1936

L'ESFORÇ DEL POBLE GUANYÀ LA PRIMERA BATALLA EN ELS CARRERS DE BARCELONA.

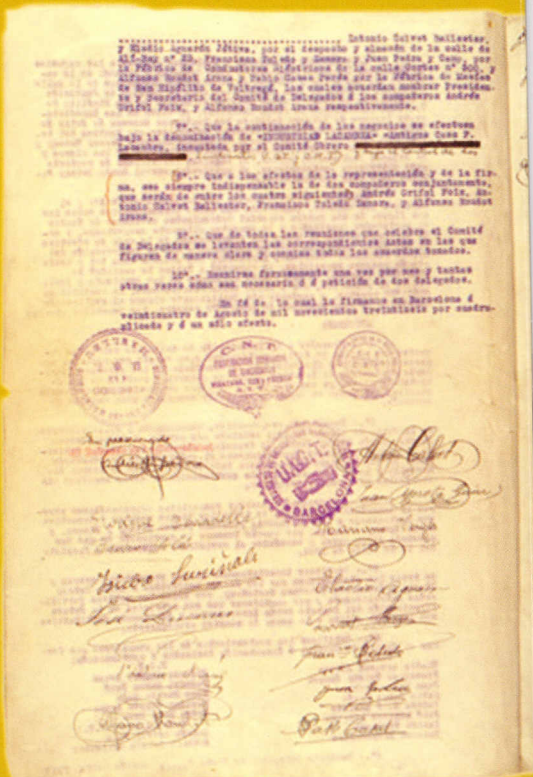
LA ÚLTIMA LA GUANYAREM TREBALLANT I LLUITANT EL MÀXIM POSSIBLE.

EL MAJOR ESFORÇ PER A GUANYAR LA GUERRA



3. Polítiques i institucions

La guerra civil havia provocat un procés revolucionari davant el qual aviat es van posicionar les forces polítiques catalanes. La CNT-FAI i el POUM van defensar les conquestes de la revolució, mentre PSUC i ERC creien que s'havien d'ajornar. Les contradiccions generades van abocar als fets de maig de 1937.



Tres condicions de la Victoria:

UNITAT PROLETARIA!
FRONT POPULAR!
UNIO DELS POBLES DE LA REPUBLICA!

pel

JOAN COMORERA

SECRETARI GENERAL DEL P.S.U. (I.C.)

ANTECEDENTS I DOCUMENTS

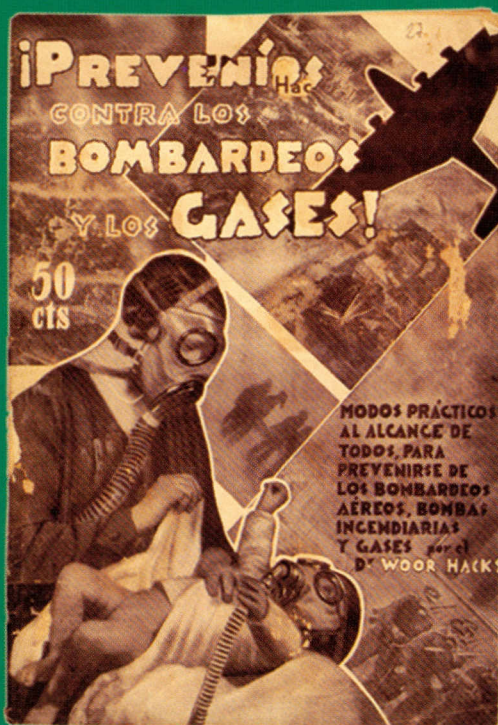
financera de la Generalitat en primers mesos de la revolta

J. O. Barça

The bottom part of the book cover features a red-tinted photograph of a street scene. A person is visible in the foreground, and the background shows buildings and a street with a utility pole. The overall tone is somber and historical.

4. Vida quotidiana en un país en guerra i revolució

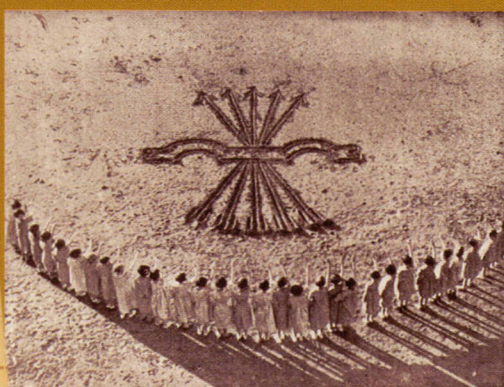
La vida quotidiana, a la rereguarda catalana, es va veure modificada per un conjunt de fenòmens derivats directament de la guerra: els bombardeigs, l'arribada de refugiats, l'escassetat de subsistències, però al mateix temps la vida cultural i educativa, els projectes socials més diversos van conèixer una important etapa de plenitud.



5. El conflicte militar

El juliol de 1936 Catalunya va haver d'improvisar un exèrcit –les milícies antifeixistes– per combatre els militars insurrectes. A finals d'any arran de la militarització de les milícies es va organitzar ja l'anomenat Exèrcit de l'Est. Però les ofensives que es van dur a terme a l'Aragó van fracassar. L'abril de 1938 la guerra arribava a Catalunya.

I entre els mesos de juliol i novembre de 1938 es produïa la batalla de l'Ebre, la més llarga i cruenta de tota la guerra.



1939: derrota o victòria

El febrer de 1939, amb l'ocupació total de Catalunya per l'exèrcit franquista, s'iniciava una nova etapa en la nostra història.

La minoria de catalans que van fer la guerra amb Franco van tornar al país amb aires de vencedors. Molts, però, van haver d'exiliar-se i els que es van quedar van haver de patir un exili interior, i sovint els derrotats van conèixer presó i piquets d'execució.

El país es va veure sotmès a una fèrria dictadura de gairebé quaranta anys de durada.

